

СЪЮЗ НА СЪДИИТЕ В БЪЛГАРИЯ
Член на Международната асоциация на съдиите (МАС)
Член на Европейската асоциация на съдиите (ЕАС)
Член на Европейски магистрати за демокрация и свободи (МЕДЕЛ)
София 1000, ул. Пиротска 7, ет.5, тел 0879686841
e-mail: office@judgesbg.org

До

Министър-председателя на

Република България

Г-н Румен Радев

Копие до

Комисията по контрол над службите за сигурност, прилагането и използването на специални разузнавателни средства и достъпа до данните по Закона за електронните съобщения на 52-то НС

Уважаеми господин Министър-председател,

Съюзът на съдиите в България се обръща към Вас във връзка със станалите през последните години обществено достояние множество данни, които пораждат сериозни съмнения относно конкретната необходимост от използване на специални разузнавателни средства по отношение на съдии, прокурори и следователи, както и за това доколко са ефективни предвидените в закона институционални гаранции срещу злоупотребата с тези извънредни и тайни способности за събиране на информация.

Въпросите, които тези данни повдигат надхвърлят рамките на отделните конкретни случаи и основен сред тези въпроси е дали действащата система осигурява необходимите гаранции, че тази най-интензивната форма на държавна намеса в сферата на личния живот не може да бъде използвана по начин, който застрашава и независимостта на съдебната власт – основна

ценност, защитена от Конституцията, правото на Европейския съюз и Европейската конвенция за правата на човека.

Настоящото искане не е призив за ревизиране на конкретни съдебни разрешения за прилагане на СРС, нито поставя под съмнение принципната необходимост държавата да разполага с ефективни средства за противодействие на тежката престъпност, корупцията и за защита на националната сигурност. В едно демократично общество упражняването на такива правомощия следва да бъде подчинено на изключително високи стандарти на законност, необходимост, пропорционалност, отчетност и ефективен последващ контрол.

В последно време обаче множество независими източници на информация поставят под съмнение дали тези стандарти функционират ефективно на практика.

От доклад за дейността на създадената от Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет Временна комисия за проверка съпричастността на съдии по случая „Мартин Божанов – Нотариуса“ е видно, че в изпълнение на решение по протокол № 2/27.02.2024 г., наред с другото, от председателя на Апелативен съд – София (САС) е изисквана подробна информация за периода 03.01.2012 г. – 29.02.2024 г., включително, колко искания за прилагане на специални разузнавателни средства (СРС), от кои органи и за предотвратяване или разкриване на какви престъпления, спрямо съдии, прокурори и следователи.¹ Към настоящия момент работата на комисията е преустановена фактически, без да са оповестени получените данни, като същевременно главният секретар на ВСС отказва да представи на Съюза на съдиите информация достъп до обобщената информация от тези данни.²

Анализът на Българския хелзинкски комитет „Подслушвано правосъдие“³ очерта тревожна тенденция на системно използване на специални разузнавателни средства спрямо магистрати при изключително ограничен последващ наказателноправен резултат. Впоследствие, след постановени съдебни решения по Закона за достъп до обществена информация, Държавна агенция „Национална сигурност“ предоставя информация, че

¹ <https://vss.justice.bg/root/f/upload/42/Doklad.pdf>

² [ССБ обжалва отказ на ВСС да предостави данни за броя на делата срещу съдии, след прилагане на СРС и разследвания срещу "Нотариуса" и Петьо - „Евро“ - DeFakto.bg](#)

³ <https://bghelsinki.org/dokladi/podslushvano-pravosadie-speczialnite-razuznavatelni-sredstva-kato-instrument-za-natisk-varhu-sadii-prokurori-i-sledovатели/>

само в Специализирана дирекция „Технически операции“ са били контролирани 104 магистрати, без в тези данни да се включват случаите, реализирани чрез Държавна агенция „Технически операции“.

Наред с това, в общественото пространство бяха публикувани журналистически разследвания, включително серията „Корупция Лийкс“, съдържащи информация за искания за прилагане на СРС спрямо съдии и други магистрати, мотивирани с твърдения за изключително тежки престъпления, без впоследствие да е известно да са последвали обвинения или осъдителни съдебни актове по описаните фактически положения.⁴

Взети поотделно, нито едно от тези обстоятелства не е достатъчно, за да обоснове извод за незаконосъобразност на конкретно разрешение за използване на СРС. Разгледани в тяхната съвкупност обаче, те формират обективен индикатор за възможен системен институционален дефицит, който държавата е длъжна да изследва. Особено тревожен е не абсолютният брой на разрешените специални разузнавателни средства, а трайното несъответствие между интензитета на тяхното използване и ограничения наказателноправен резултат. Когато подобна диспропорция се запазва години наред, възниква необходимост не от предположения, а от независимо институционално изследване на причините за нея.

Според Съюза на съдиите в България, съществуващите публични данни предполагат най-малко три възможни обяснения, всяко от които изисква проверка.

Първата възможност е исканията за разрешаване на СРС да са били основани на достатъчно конкретни и добросъвестно проверени оперативни данни, но впоследствие подозренията да не са се потвърдили. Ако това е така, следва да бъде анализирано доколко действащата практика гарантира необходимото качество и надеждност на информацията, представяна пред съда при искане за разрешаване на СРС.

Втората възможност е, при липса на процесуален резултат да не е осигурен ефективен контрол върху унищожаването на първичната информация, събрана чрез използването на специални разузнавателни средства, както

изисква законът. Подобен риск поставя въпроса дали съществуват достатъчни гаранции срещу нерегламентирано съхраняване или използване на информация, която не е придобила качеството на доказателствен материал.

Третата възможност произтича от действащата нормативна уредба относно веществени доказателствени средства. Следва да бъде изследвано дали законът не допуска продължително съхраняване на чувствителна информация в случаите, когато не е образувано наказателно производство, без ясно определени срокове, контрол и правила за унищожаване. Ако подобна законодателна празнота съществува, тя сама по себе си представлява риск за правата на гражданите и за независимостта на съдебната власт.

Публикациите, известни като „Корупция Лийкс“ изискват държавата да предостави институционален отговор на два основни въпроса: дали публикуваните материали съответстват на реално съществуващи архивни документи и ако това е така, спазени ли са всички законови изисквания за тяхното използване, достъп до тях, съхраняване и защита.

Не по-малко съществено е международното измерение на проблема. През последните години различни европейски професионални организации на съдии, правозащитни организации и академични институции проявиха засилен интерес към гаранциите за независимостта на българската съдебна власт и към твърденията за използване на СРС спрямо съдии. Подобен интерес показва, че въпросът вече не е само вътрешнополитически, а засяга доверието към Република България като държава – член на Европейския съюз и Съвета на Европа.

Уважаеми господин министър-председател,

Съгласно Конституцията, Министерският съвет осигурява обществения ред и националната сигурност. ДАНС е част от системата за защита на националната сигурност, а техническото прилагане на специалните разузнавателни средства се осъществява от административни структури в системата на изпълнителната власт. Макар министър-председателят да не притежава правомощия да ревизира съдебни актове или да се намесва в конкретни наказателни производства, той носи конституционна

отговорност за организацията и функционирането на тези структури и за законосъобразното упражняване на предоставените им правомощия.

Именно поради това считаме, че Вие разполагате както с компетентността, така и със задължението да възложите извършване на цялостен междуинституционален анализ относно използваните специални разузнавателни средства спрямо съдии, прокурори и следователи, който да обхване следните въпроси:

- броя на исканията, разрешенията и реално приложените СРС спрямо магистрати;
- институциите и длъжностните лица, инициирали исканията;
- характера и конкретността на фактическите основания, въз основа на които са били отправяни исканията;
- броя на отказите за разрешаване на СРС;
- съотношението между приложените СРС, изготвените веществени доказателствени средства, образуваните наказателни производства, внесените обвинителни актове и постановените осъдителни присъди;
- продължителността на прилагането на СРС и случаите на многократно продължаване на разрешенията;
- практиката относно унищожаването на първичната информация и контрола върху този процес;
- режима на съхраняване на веществени доказателствени средства, когато не е образувано наказателно производство;
- наличието на повтарящи се модели при заявителите, използваните мотиви и оперативните основания;
- наличието на достатъчни гаранции, че информацията, събрана чрез СРС спрямо магистрати, не е използвана за цели извън тези, за които е разрешено прилагането им;
- необходимостта от законодателни изменения за засилване на гаранциите срещу злоупотреба.

Считаме, че анализът следва да бъде извършен при максимална прозрачност, с участие на компетентните институции и при възможност – с участието на представители на професионалната общност, академичните среди и правозащитните организации, така че неговите резултати да се ползват с обществено доверие.

Уважаеми господин министър-председател,

Независимостта на съдебната власт не се гарантира единствено чрез конституционни текстове. Тя се гарантира чрез ефективни институции, които изключват възможността извънредните средства за тайно наблюдение да бъдат използвани като инструмент за влияние върху съдиите.

Всяко обосновано съмнение, че подобен риск съществува, изисква институционален отговор. В противен случай под въпрос се поставя не само защитата на отделните магистрати, а правото на всеки гражданин неговото дело да бъде разгледано от независим, безпристрастен и свободен от всякакъв външен натиск съд.

Ето защо Ви призоваваме да упражните предоставените Ви от Конституцията и закона правомощия и да възложите извършването на независимо, задълбочено и публично отчетено институционално изследване на използването на специалните разузнавателни средства спрямо представители на съдебната власт, както и да предприемете необходимите действия за отстраняване на всички установени нормативни и практически дефицити.

Гр. София,

От името на Управителния съвет на ССБ:

1.07.2026 г.

Атанас Ст. Атанасов